

ŽEMAITIŠKA RAŠTA METUS VAINĖKAVA DAILĪRAŠTĖ KONKURSO

**PABONGA. PRADŽĖ
NR. 12 (880).**

Dā vēina poiki inicētīva – lapkrētē vēdorie Plungēs Mīkuola Oginskē mena muokīklu pristatīta muokītuojēs Raišutienēs Jolantas autuorēniū žemaitēšku dainū kningelē „Spalvuotē nīkštō-

kā“. Mena muokīklas salē bova sausakimša, vo dainēs lējjuos kap ēš gausībēs raga. Ē vēsas – ēš naujuosēs kningelēs. Anas dainiava Plungēs Mīkuola Oginskē mena muokīklas kuolektīvā, katrus paroušē muokītuojēs Bakanauskienē Irena, Balbošiovienē

Festivalie „Dainiukem žemaitēškā“ poikē pāsēruodiosi platelēškiu Žliuobu šeimīna.

Zgērskātē Austiejē ē mokītuojē Vaitiekutē Iluona.

Mokītuojē Raišotienē Jolanta so sava dainēninkiem per kningelēs „spalvuotē nīkštukā“ pristatīma.

Olba Mīkuols ē mokītuojē Rimkienē Daiva.

Lina, Jurkevičē Kornelējē ē pati dainū autuorē. „Nuognē džiaugūs, ka daugiau kāp priš 30 metu mona pasieta žemaitēškoma siekla sodīga, žalioun ē džiogēn. Dainiukem žemaitēškā!“ – tumet rokava muokītuojē Jolanta.

**„SKAITĪMĀ
ŽEMAITIŠKĀ“**

Lapkrētē vēdorie Plun-

gēs vēišuojuo biblioteko vīka tradicēnē konkursa „Skaitīmā žemaitēškā“ rajuonēnis turs. Tuo tura nugalietuojē lapkrētē 22 dēina važiava i Skouda, kor vīka regi-juonēnē konkursa finals. Vo nugalietuojū bova šmuots: 12 skaituovu ē 3 kompozicējēs. Plungēškius i Skouda līdiejē Plungēs tehnoluogēju ē versla muokīklas istuorējēs muokītuojē, žemaitiu

kalbuos keravuotuojē Gendvėlienē Diana.

Džiaugamuos ē dėdžiuojemuos, ka ē Skoudē, kor varžies 75 dalīvē ēš Telšiū, Alsiediu, Plungēs, Kretinguos, Akmenēs, Palonguos, Seduos, Koliū, Mažeikiu, Tverū, Naujuosēs Akmenēs, Klaipiedas rajuona, Šėlōtēs ē Skouda, plungēškē, pelnīdamē šmuota prizū, paruodē, kad īr patis truopniausē žemaitē.

1–4 klasiu gropie plungēškē sosēšlavē vēsus prizus: 1 vēita – Zgērskātē Austiejē, Akademēka Aduolfa Jocē pruogimnazējēs ketvėrtuokē (muokītuojē Vaitiekutē Iluona); 2 vēita – Nakopia Paula, Senamiestē muokīklas trečiuokē (muokītuojē Venslauskienē Stanislava); 3 vēita – Žilėvičios

■ NUKELTA | 2 PSL.

2024
Žemaitiu rašta metā
ŽEMAITIŠKA RAŠTA LAIKS

2024–ėijē bova Žemaitēška rašta metā. „Žemaičių saulutė“ i kuožna nūmeri diejē po ketoris atskėrus poslapius – mūsa kalbā ēr istuorėjē, literatūrā ē kėtims kultūras dalikams, kraštuotīrā ēr etnografėjē.

Vo kon 2025–ėijē? No ē viel rėk rašitē truopnē, savuotēškā. Napalēstē. Naožlēstē sava vēitas. Jug mūsa žemē – sava ruoda.

Stuojē žemaitēška rašta laiks.

Padėka

Numeris išleistas Virginijos ir Gintaro Končių bei kitų laikraščio bičiulių lėšomis. Nuoširdžiai dėkojame.

„Žemaičių saulutės“ redakcija

ŽEMAITĖŠKS

raštas

7 RIŽTĀ 2025-ĪSIMS

Bēngies 2024-ēijē – Žemaitēška rašta metā. No rēk ē tuoliau rašītē valog sava ruodas. Rēk rižtēis ē pasēžadietē laikītēis sava kalbuos dalīku – sava kalbuos pamatū.

ĒŠLAIKĪTĒ DVĒSKAITA

Kēta karta dvē mergelē liōb sakīs: „Vedvē šnekavuos, vedvē – dailē sotarav“. Vo do vaikiō? Anodo sakīs: „Vedo ēsiav rēstēis. Ka tik nasosē-moštoviav...“.

Seniaus do žemaitio ni apsērēkosio napasakīs kētēp – tik valog dvēskaitas. Ē ton kalbuos īpatībē rēktom būtēnā ēšlaikītē.

NATRUMPINTĒ ĒLGŪJU

Žemaitems žiaurē tink ēlgēijē balsē. Daugiau ož lietovius. Kor tik gal – „ēlgēn“ joudā.

Vo ožrašītē ēlgūsiaus balsius rēk truopnē – so stuogelēs. Tēp nu sena

raša latvē. Tas tink ē žemaitems. Kas dā napri-prata – tor ētē ont tuo...

ĒŠLAIKĪTĒ ŠAKNI

Gīvuo kalbuo kērtē šuokēnie. Papol kuoks ēlgāsīs balsis po trum-poujo kērtio – kāp ē pats sotrupmie. No ožrašītē žuodi rēk truopnē – raštē žuodē tor ēšlēktē „svē-kē“. Ožvēs žuodiu šaknis – kalbuos pamats.

„Gīvuos gīvatēs sava gīvenēmē namatēs“ – tor vēsor rašītē tik so „ī“... Būtēniausē!

ĒŠSAUGUOTĒ TĒKRĒNIUS

Pavardies nu žmuogaus naatimsi. Vo gīvenamuo-

Dēdžiuojuo Žemaitiu sėinuo – žemaitiu kalbā skērta pluokštē. Telšē, 2025 m. sausē 5 d.

sēs vēitas pavadēnēms – jau kēts klausēms. Ē matuom parašita – Kantaučiai, Narvaišiai. No če jug – lietovēškā. Bēndrēnē. Valdēškā. Laigo sau būn. Vo savūsiaus pavadēnēmus torem rašītē ont kūliu, ont ruodikliu, lēntieliu, sėinuo...

Nagal ožmērštē senūju pavadēnēmu, katrēi bova pakeistē. Va – Žemaitiu Kalvarėjē. Ana īr bovosi ē Vardova (pri rusu), ē Naujuoji Jeruzalē (pri

vīskopa Tiškevičiaus Jorgē), ē Gardā. No pats seniausias vards – Gardē pri Gardēs opalē. Jug žemaitems tink muotrēškēnē gēmēnie: Grūstē, Gaurē, Žemalē...

Vo Plungēs senāsis pavadēnēms – Plungienā (senūsūs žemlapiūs – „Plungiany“). Jug ana stuov ont Plungēs opalē, katras īr pakēšts po žemē. Ē daug miestu Žemaitiūs īr gavēn vardus nu opiu: Babrungienā (pri

Babrunga), Nuotienā (opē Nuotē), Kūlopienā (Kūlopis), Loknienā (Lokna), Darbienā (Darba) ē kētē.

TARAMUOJI ŽEMAITĖŠKA

Taramuoji nuosaka – kuožnuo tarmie savuo-tēška. Aukštaitis mus‘t pasakītom – „sakīč“, dzūks – „sakītau“. Vo žemaitis vara sava – „sakī-čiuo“ a „sakītiuo“.

Ton savuo-tēškoma būtēniausē rēk ēšlaikītē. Kāp i vēina žuodī-na irāšīts atsēmēnēms: žmuogaus paprašēn, „ka aš natas ēšvadiuotiuo sengadinēšku dainiū“. Vo jug torietom ēšvadiuoti, torietomem dainiuotē, torietomēt klausītēis...

No ē va: parašituo, ka muokietiuo, sopratēma ka torietiuo...

BŪTĀSIS DAŽNĒNIS

Kēta karta žemaitē naliōb šnekietē lieto-vēškā. Anēi liōbontis savuo-tēškā nusakītē bū-tōji dažnēni laika – so

žuodelio „liōb“. Ē tas skomb kēitā...

Torem ēšsaugotē tuo-ki poiķi dalīka. Jug mūsa buočē naliōb palēstē sava papratēmu. Nikorieu!

ŽUODĒ ŽEMAITĖŠKĒ

Kalba ba žuodiu – ni-kāp. Gerā būtom ruo-davuo-tēis savās žuodēs. No i žemaitiu kalba vēn linda germanizmā, polo-nizmā ē rusicizmā. Jau šimta sovērš metu vīkst mainā so lietoviu bēndrēnē: žemaitē anon vēn pagīvēn, vo atgal gaun „bēndrēnius“. Vo kāp poiķē galiētom ruoda-vuo-tēis savās žuodēs, ka žuodē „prašaleitē“ būtom tik kāp prišmuožē...

Truopnius senuobēškus žuodius dā galem ēšgērstē „gīvā“. Torem na vēina ēšlēsta žuodīna. Internetē tuokiū – gīva pekla. Vo kuožnos šaknē-nis žemaitis galiētom ē torietom „ožsēvestē“ sava žuodīna – savuos kalbuos sava žuodruodi.

Sotaisē Vaitkos Kēstotis

ŽEMAITĖŠKA RAŠTA METUS VAINĒKAVA DAILĪRAŠTĒ KONKURSOS

ATKELTA ĒŠ 1 PSL.

Juons, „Ryta“ pagrindēnēs muokīklas trečiuoks (muokītuojē Gedgaudienē Zita).

Jauniesniu muokēniū kompuozicēju gropie 2 vēita laimiejē Paulauskātē Patricējē, Gramauskātē Milda, Zavieckis Krēstops – Senamiestē muokīklas pėrmuokā, katrus muoka Beniušienē Virgina, 3 vēita – Ontolis

Ruoks, Beinarts Jors, Gusev Maksim, Vaur Laurīns, Vainauskis Juoris, Stunītē Jostē, Buromātē Jostē – Senamiestē muokīklas ontruokā, katrus muoka Kurmanskienē Gitana.

5–9 klasiu gropie 1 vēita laimiejē Ribakuovātē Luka, Senamiestē muokīklas šeštuokē (muokītuojē Ontolītē-Kleiniēnē Kristina); 3 vēita – Olba Mīkuols,

Senamiestē muokīklas pėnktuoks (muokītuojē Rimkienē Daiva).

ŽEMAITĖŠKA RAŠTA METAMS VAINĒKA OŽDIEJĒ DAILĪRAŠTĒ KONKURSOS

Pats paskotēnis Žemaitēška rašta metu rēngēnis – dailīraštē konkursos, katron somēslējē „Saulēs“ gimnazējēs muokītuojē Barnēškienē Rita. Bova kvēitamē vėsū muokīklu muokēnē. Džiaugamuos, ka okatniū bova daugiau kāp tūkstontē, tēksliu – 1049.

Lėipėju muokīklas Plateliu skīrios itraukē 40 dalīviu, Šateikiu skīrios – 46, Žemaitējēs kadetu gimnazėjē (Alsiedē) – 79, Žemaitējēs kadetu gimnazējēs Žemaitiu Kalvarėjēs skīrios – 17, Koliū – / Aduolfa Jocē pruogimnazėjē – 23, „Ryta“ pagrindēnē muokīkla – 36, „Saulēs“ gimnazėjē – 100, vo vēsūm daugiau – net 543 vākā – ēš Plungēs Senamiestē muokīklas!

Karmanskienē Gitana ēr anuos ontruokelē.

Raišotienēs Jolantas kningelē.

Festivalē „Dainiokem žemaitēškā“ nugalietuojē Zimkutē Agnē ē Katkos Arents.

Dailīraštē konkursou pasērēnkta īpatinga data – groudē 19-ta (12.19), ka skaitlē sotaptom so 1219 metās, kumet rašītēniūs šaltēniūs pėrma siki pamēnavuots Žemaitējēs vards. Kuožnos konkursa dalīvis toriejē kou dailiau ēšrašītē Granauskē Romualda teksta „Ka gīvensēt po mūsa, naožmērškēt mūsa“. Vo kam geriausē sekies, paaiškies sausē mienesie, kumet kuomisējē pārveizies vēsus darbus. Dailiausē parašiosējē būs apduovēnuotē.

Diekavuojem vēsims, kas isētraukē i Žemaitēška rašta metu mėnavuojēma. Vo tuokiūm bova tēik, kad ē somēnavuotē sunkē. Vēinē organizava konkursus, kētē – konferecējēs, tretē – paskaitas, ketvėrtē – sambrūzdjus. Vēsims diekou. Vo dēdėliausis ačiū – laikraštiau „Žemaičių saulutē“, katras vēsus metus džioģēna mumis žemaitēškās tekstās. Tėkamuos, ka pradiejēn rašītē ē skaitītē žemaitēškā, tuo ē napamesem – solig metu pabongo mes jug nanustuosem būtē žemaitēs.

Liūnienē Lina, Plungēs rajuoņa savėvaldībės administracėjēs Kultūras, turizma ē vėišūju rišiu skīriaus specelistē

Intriguojantys pasimatymai bibliotekoje: išeiti negalima pasilikti

ARBA Tas lėto skaitymo malonumas...

„Biblioteka – spalvotas kultūros ir meno žurnalas (lėtam skaitymui)“ – tokį projektą ir „produktą“ 2024-aisias savo skaitytojams pasiūlė Plungės Viešoji biblioteka. Išsamų internetinį žurnalo žurnalą nuoširdžiai rekomenduojame (nuorodos – straipsnio pabaigoje).

O šis straipsnis – tai dar vienas trumpas grįžtelėjimas atgal. Kas, koks ir apie ką iš tiesų buvo ilgiausiai trukęs, savo apimtimi didžiausias bibliotekos metų projektas. Mūsų pačių akimis.

Taigi, „Žurnalas“. Prasadėjęs nuo, atrodytų, neįmanomos idėjos (biblioteka, žurnalas – viskas net nuobodokai logiška), nuo gerai apgalvoto viršelio (o nuo ko gi daugiau prasideda tikrai geras žurnalas?), atsakingai suformuoto turinio. Spalvotas (visomis prasmėmis itin spalvingas) ir laaabaai storas žurnalas – būtent toks, kokio kartais pasiieškome ramiam savaitgaliui ar ilgai kelionei.

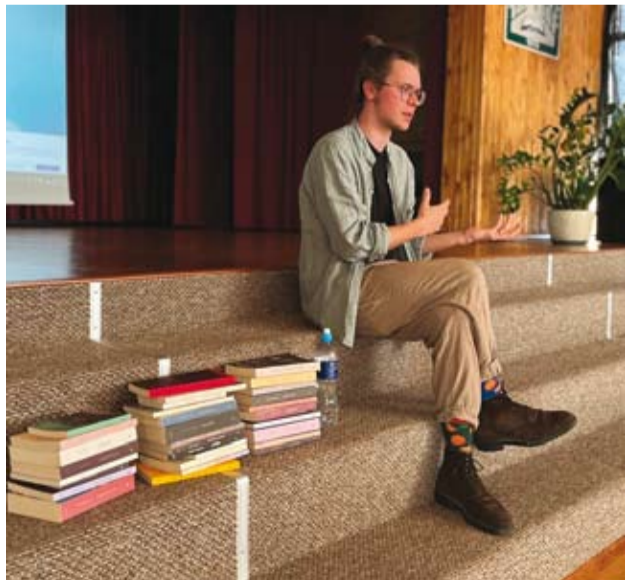
Žodžiu, išleidome žurnalą, patį tikriausią. Ir kartu, absoliučiai neįprastą. Gyvą. Įvairiaspalvį, magišką... Jo sąskambius, spalvas, net kvapus įtakojo (kaip ir tikėjomės), natūralūs, netikėčiausi, iš anksto nesuplanuojami ir nenumatomi vietos aplinkos dirgikliai – renginio išprovokuoti išgąsdinti parko paukščiai, iš krantų staiga išėjusi potvynio upė, audros kankinami medžiai. Ir visa apglėbianti gamtos kupa bei niekada nesibaigiantis žydėjimas... Privilegiuotos vietos privilegiuota biblioteka. Buvo įvairiausių intriguojančių, neretai, rimtai provokuojančių susitikimų su įdomiausiais Lietuvos kūrėjais bibliotekoje-laikrodinėje (pilyje) ir šalia jos, gamtoje, parke, mokyklose, Vaikų bibliotekoje. Periodiškai vykę renginiai siūlė aktualias temas ir įdomius kūrėjus. Ne mažiau svarbu buvo ir pačios žurnalo „redkoligijos“ – projekto organizatorių kompetencijos

ir jau seniai susiformuoti tinkami kultūros etikos ir estetikos principai.

Žurnalas primygtinai siūlė „lėtą skaitymą“. Kvietė pasiduoti atviresniam žvilgsniui ir lengvai minčiai, intymesnei akistatai su tuo, kas vyksta. Ir sąvoka „lėtai“ čia visai ne apie tempą ir greitį. „Lėtai“ čia nereiškė „lėčiau“, „tyliau“, „kukliau“ ar „skurdžiau“. Visiems – ir drovesniems, tylesniems, ir charizmatiškesniems bei dramatiškesniems „žurnalas“ viliojančiai žadėjo daug ir pačių įvairiausių dalykų – skaitymą, klausymąsi, vaikščiojimą, galimybę „pasileisti plaukus“ ar patirti tikrą meninį „vandalizmą“.

Beveik ištikus metus, keletą kartų per mėnesį žurnalas kvietė savo skaitytojus didesniems ar mažesniems susitikimams. Penkerios žurnalo rubrikos – Literatūra, Dailė, Muzika, Gamtos ir kultūros paveldas, Kūrybinės dirbtuvės, sąlygojo platų renginių turinį ir stilių bei žanrų įvairovę.

Žurnalas dažnai provokavo. Pasakojo ir rodė neįprastus akims, ausims ir protui dalykus. Čia – tik keletas pasirinktų renginių, iliustruojančių vieną žurnalo idėjų. Geras ir, dažnai, nelengvai suvokiamas profesionalus menas turi rasti vietą ir provincijos klausytojų, žiūrovų širdyse ir galvose.

Plungės Senamiesčio mokyklos moksleiviams neformaliai ir įkvepiančiai apie popierinės knygos vertę kalbėjo leidyklos „Rara“ įkūrėjas ir vadovas Benas Arvydas Grigas.

Skaitytų knygų knygyno „Juodas šuo“ įkūrėjas ir savininkas Tomas Lučiūnas su moksleiviais susitiko Plungės technologijų ir verslo mokykloje.

„Literatūra“ (Prabangiai. Truputį nesankcionuoti. Jautriai).

Įdomiausia šioje rubrikoje buvo keletas dalykų. Pirmiausia, tai pirmą kartą Plungėje nutikusi pažintis su jaunaisiais knygynų ir leidyklų įkūrėjais iš Vilniaus. Tad, „apie knygą“ šįkart buvo kitaip. Plungės mokyklų moksleivius į susitikimus ir diskusijas pakvietė trys charizmatiškos ir kūrybingos jaunos asmenybės: bukinistas, jau visą penkiolika metų Vilniaus senamiestyje veikiančio perskaitytų ar dėl kitokių priežasčių nebereikalingų knygų knygyno „Mint Vinetu“ („visai ne hipsterių, bet su visais vaibinančio“ knygyno) savininkas Jonas Valonis, „reto gerumo kūrinių, literatūros, kuri pakyli, sudrebina, virpina širdį arba krutina protą“ ieškančios leidyklos „Rara“ įkūrėjas ir vadovas Benas Arvydas Grigas ir

slapto (bet neslepiamo!) skaitytų knygų knygyno „Juodas šuo“ įkūrėjas ir savininkas Tomas Lučiūnas. Susitikimų tema – „Popierinė knyga: mirtis ar gyvenimas?“, šiandienos kontekste, greičiausiai, atrodanti jau šiek tiek erzinti, įkyrėjusi, sunkiai suprantama, nereikšminga ir net juokinga (ypač jauniems žmonėms), iš tiesų yra apie rimtus ir svarbius dalykus. Tad, nepaisant visko, būtina. Todėl pasikalbėti šia „juokinga“ tema su jaunimu Plungėje neatsitiktinai buvo pakviesti irgi jauni. Jauni ir charizmatiški, sėkmingi, įdomūs, puikiai suprantantys ypatingą popierinės knygos reikšmę, įvairiomis priemonėmis ir progomis populiarinantys popierinę knygą, iš to susikūrė savo verslus. Ir tie pokalbiai su mokiniais buvo tikrai reikšmingi. Prabangūs! (Ypatingi svečiai, paprastas ir nuoširdus bendravimas, neskubėjimas. Ir visai tinkama tema, kaip pasirodė). Ar suprato

moksleiviai, kokia svarbi yra popierinė knyga? Kad verta dėmesio (nes į ją rimtai žiūri rimti ir jauni), tai tikrai.

Mažai kas Plungėje buvo girdėjęs ir apie tokį „prastos poezijos“ žanrą. Apie prastą poeziją, na taip, mes visi šiek tiek išmanome... Bet apie tokios poezijos žanrą? („Negi jūs rimtai?“ – klausė ne vienas.). Tad „Nesankcionuoti prastos poezijos“ skaitymai ne vienam plungiškiui išties buvo tikrai nauja

Menininkai Algis Sprindžiūnas ir Erikas Siliuk. „Prasta poezija“ išties kuria lengvą, neįpareigojančią atmosferą.

ir netikėta.

Menininkų Algio Sprindžiūno ir Eriko Siliuk kūrybinis darbas „To try to attempt“ (liet. „Pabandyti pamėginti“) ir parodė, koks ir apie ką yra tas „prastos poezijos“ žanras – absoliučios laisvės, beribių metaforų, „berimių“ eilučių ir netikėčiausių siužetų poezijos žanras. Ir dar – besimėgaujanti savo neprofesionalumu, kuriančių neįpareigojančią atmosferą, lengvai ir su šypsena griaušančių nusistovėjusių, „privalomą“ poezijos iškilmingumą kūrėjų žanras. Padedantis išsilaisvinti ir jos besiklausančiuosius, net įkvepiantis gyventi (nes maištas yra jėga!). Renginys buvo geras. Ir nors pabaigos sulaukė ne visi klausytojai, renginys išties buvo geras.

Ir – dvi knygos. Apie dviejų svarbių, sudėtingų knygų pristatymus ar, greičiau, jų spalvą. „Švelnus minoras“, kaip sakė viena abiejų renginių klausytoja. Ir tikrai – renginius lydėjo minoras. Jei ir ne garsiai, nuo scenos įvardintas, tai tikrai kiekvieno renginio dalyvio mintyse ir širdyse pajaustas. Net ir smagiame knygos pristatyme vaikams kažkur ore

■ NUKELTA | 4 PSL.

Intriguojantys pasimatymai bibliotekoje: išeiti negalima pasilikti

ARBA Tas lėto skaitymo malonumas...

ATKELTA IŠ 3 PSL. ■

nenyko ta pati minorinė jausena.

Kino režisierė Giedrė Beinoriūtė, kino kritikė Rasa Paukštytė ir studijos „Monoklis“ prodiuserė Jurga Gluskinienė į biblioteką atvežė ir pristatė filmą „Balkonas“ bei neseniai pasirodžiusią knygą apie šviesios atminties filmo operatorių Audrių Kemežį – „Akimirksnis spalvoms suderinti“.

Apie žmogiškumą, apie profesijos etiką, menininko laikyseną ir kitus svarbius dalykus kalbėjusios viešnios minėjo ir tokių – tylių, jaukių, ramių susitikimų svarbą. Prisiminimų, verčiančių nurinti, svarbą.

Taip atsitiko ir su kitos knygos, garsiosios, paslaptingosios (daug vertinimų ir mąstymų apie knygą ne vienam buvo tekę girdėti) „Sibiro haiku“ pristatymu. Knygos vaikams, knygos – labai sudėtinga tema.

Jurgos Vilės ir Linos Itagaki komiksų pasakojimas apie tremtį primi-

nė ne vieno „Algiuko“ (knygos herojaus) likimą. Tokių skaudžių šeimos istorijų apie išgyvenimą tremtyje širdyje slepia ne vienas lietuvis. Ne-užrašytos ar nenupieštos jos grimzta užmarštin. „Sibiro haiku“ – knyga vaikams, bet – ir suaugusiesiems. Talentingai sukurta. Ir pakylėjanti.

Kiti rubrikos „Literatūra“ renginiai: Prancūzų literatūros vakaras. Prof. Vytautas Bikulčius, vertėja Vilhelmina Vitkauskienė • Latvių literatūros vakaras. „Mane vadina Kalendorium“ autorius Andris Kalnozols, vertėjas Laimantas Jonušys • Italų literatūros vakaras. Vertėjos Lina Gaučytė ir Toma Gudelytė • Vakaras Olgos Tokarczuk kūrybai. Literatūrologė dr. Jūratė Čerškutė, vertėjas Vyturys Jarutis.

„Dailė“ (Šviečianti. Mistinė. Nereali. Tete-a-tete).

Žurnalas (spalvotas!) niekaip negalėjo apsieiti

be šviečiančių menininkės Ievos Stumbraitės miniatiūrų. Neįprastoje erdvėje, bibliotekos Susitikimų kambaryje, buvo eksponuoti darbai, į kuriuos kaip rašo meno kritikai: „norisi žiūrėti, įsižiūrėti, kuriuos norisi pajauti, apie kuriuos norisi tylėti...“. Aukso, sidabru, ryškiais natūraliais pigmentais dekoruotos rankraštinų knygų tekstų pirmosios raidės, ornamentai ar siužetinės kompozicijos, kadaise kurtos vienuolynų skriptoriumuose, vėliau užsakomos didikų bei karalių, persikėlė į menininkų dirbtuves. Plateliuose su mama, taip pat menininke, medinių angelų drožėja Rūta Kavaliauskiene, gyvenanti Ieva Stumbraitė yra bene vienintelė Lietuvoje, šiandien ši meną įvaldžiusi taip tiksliai ir atsakingai. Į mažyčius meno kūrinius – miniatiūras, sudėtas visas jos profesionalumas, kruopštumas, žinios, kokybiškiausias medžiagos ir visa širdis. To neįmanoma nepamatyti ir nepajauti, tad bibliotekoje eksponuota paroda (visi darbai – autorės parodai pasiskolinti iš privačių kolekcijų), buvo unikali, šviečianti ir nušvietusi. Ir vis dar iki šiol...

„Lėtojo laiko aky“ - muzikantės Agotos Zdanavičiūtės ir poeto Vlado Braziūno duetas.

Dar dvi parodos irgi su aiškiu tikslu – kerėti (kitai, aišku). Menininkė Jurgita Pakerytė-Ziablieceva ir jos intuicija bei laisva improvizacija paremta efemeriška, mistiška kelionė, nuvedanti net iki transo būsenos. Kelionė, rodos, be ribų, bet gi vis dėlto turinti aiškią pradžią ir pabaigą. Tokį įspūdį ir tokią nuotaiką kūrė menininkės darbai, mėnesį eksponuoti bibliotekoje.

Kaip ir Reginos Daugnorienės akvarelės – vandens, šviesos ir spalvų sinergijos laisve pulsuojantys darbai.

Šiame kontekste absoliučiai išskirtinė buvo piešinių paroda „Tete-a-tete. Plungės parko

augalai Kauno studentų akimis“. Mistinė, tam tikra prasme irgi, tačiau absoliučiai reali... Tete-a-tete su raktazole, dobilu, dilgėle, pluke, rūteniu... Didelio formato, piešti spalvotais pieštukais, kai kurie – negrabia ranka, primityvoki. Visi dvidešimt – Lietuvos inžinerijos kolegijos (buv. Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos) vieną vasarą nupiešti darbai. Kaip dovana „gražiausiai ir žaliausiai bibliotekai“, turinčiai ypatingą aplinką. Pakeliui į biblioteką kasmet pražįstančius augaliukus studentai pakėlė arčiau prie vaikščiotojų akių, primygtinai pasiūlė įsižiūrėti į pasakiškas, ne iškart pastebimas augalų formas ir faktūras. Ir ką gi – tai, pasirodo, iš tiesų užburia.

Kitos rubrikos „Dailė“ parodos: Tomas Terekas „Fish Fetish“ • M. K. Čiurlionio fotografijos ir

lauko fotografijos paroda „Fotoalėja' 24“ • 9-oji Pasaulio žemaičių dailės paroda; • 10-oji tarptautinė Knygo meno trienalė Vilnius 24.

„Muzika“ (Alternatyva. Alternatyva. Alternatyva).

Net ir kanklių muzika, net ir dainuojamoji poezija... „Lėtojo laiko aky“ – muzikantės Agotos Zdanavičiūtės ir poeto Vlado Braziūno duetas. Atlikėjai žadėjo: „Tai bus poetinio muzikinio vyksmo kamertonas: skambėsime vis neskubom atsiliepdami i sapną ar prisiminimą, kas dėsos, kas dedas širdy, širdyse ir pasauly, švelniai vis paliesdami amžinos savo žemės ir amžino laiko spalvas. Ir vyksmas paprastas bus: Agota kanklėmis ir balsu išskambės išdainuos kai kuriuos Vlado eilėraščius; kitiems eilėrašiams balsą suteiks ir tų eilėraščių autorius.“ Ir vyksmas išties paprastas buvo. Ir labai nepaprastas kartu. Kitoks. Pilni ramybės ir gerumo buvo namai (biblioteka) ir žmonės.

Domanto Razausko ir Jono Krivicko autorinių dainų vakaras.

Dainų autorius, atlikėjas, poetas Domantas Razauskas gitaristas Jonas Krivickas pristatė savo muziką. Jonas Krivickas, grojęs su garsiausiomis šalies grupėmis („Skylė“, G. Storpirstis, „Requiem“ ir t.t.), jau senokai Domantui pritaria jo grupėje. Abu taip pat koncertuoja ir kaip duetas. Ir abu beprotiškai improvizuoja! Tai žinajome, to tikėjome – oras buvo pilnas garsų ir jėgos. Ir visa galinčios ramybės.

■ NUKELTA Į 6 PSL.

Ievos Stumbraitės miniatiūros –tai darbai, į kuriuos „norisi žiūrėti, įsižiūrėti, kuriuos norisi pajauti, apie kuriuos norisi tylėti...“

Menininkės Reginos Daugnorienės akvarelės.

Domanto Razausko ir Jono Krivicko autorinių dainų vakaras.

Akademikui A. Juciui – 120

2024 m. rugsėjo mėn. 17 d. Vilniaus mokytojų namų Baltojoje salėje įvyko Vilniaus žemaičių kultūros draugijos (VŽKD) vakaras, skirtas paminėti fiziko prof. Adolfo Jucio (1904 09 12 - 1974 02 04) 120-ąsias gimimo metines. VŽKD atstovai aplankė A. Jucio kapą Vilniaus Antakalnio kapinių menininkų kalnelyje. Vakara pradėjusiam VŽKD Tarybos pirmininkui Bonifacui Vengaliui paprašius susirinkusieji tylos minute pagerbė 3 neseniai mirusius Draugijos narius: prof. Ziną Gineitienę, Danutę Matačiūnienę ir Ipolitą Petrošių.

Prisiminimais apie iškilią XX a žemaičių mokslininką - fiziką teoretiką, daugiaelektronijų atomų teorijos kūrėją prof. A. Jucį (1904 09 12 - 1974 02 04) pasidalino jo mokiniai - profesoriai: Egidijus-Saulius Norvaišas ir Alfonsas Ramonas. Šventinę atmosferą renginio metu savo nuotaikingomis dainomis palaikė Mildos Ričkutės vadovaujamas Vilniaus miesto folklorinis ansamblis „Labingis“.

Žemiau pateikiame abiejų pranešėjų pasidalinimus. E. S. Norvaišo pasisakymą užrašė Bonifacas Vengalis, antrąjį – žemaitiškai (kretingiškių tarpe) pateikė pats autorius A. Ramonas.

Pastaba: A. Ramono pranešimas spausdintas „Žemaičių saulutėje“ Nr. 10 (878), 2024 10 25.

E. S. NORVAIŠAS APIE A. JUCĮ

Profesorius Egidijus-Saulius Norvaišas, prisistatęs kaip paskutinis prof. A. Jucio aspirantas, sakė jaučiąs pareigą pasakyti daug gerų žodžių apie savo buvusį mokslinį vadovą. Prisipažinęs, kad jį asmeniškai labiausiai žavi ne tiek neginčijami profesorius moksliniai pasiekimai kiek jo žmogiškosios savybės – kietas žemaitiškas būdas, stebėtinai darbštumas ir užsispyrimas siekiant užsibrėžto tikslo. Norėdamas išryškinti minėtąsias savybes, Saulius pateikė eilę faktų ir nutikimų iš Profesoriaus gyvenimo.

Adolfas Jucys gimė 1904 m. rugsėjo 12 d. Klausgalvų Medsėdžių km. (Kretingos raj.). Jis buvo 14-asis savo motinos ir 6-asis savo tėvo vaikas. Tais laikais tėvai savo vaikams dažnai duodavo anksčiau mirusių vaikų vardus. Taip jau nutiko, kad Adolfas turėjo tris seseris Barbaras, dvi Onas ir du brolius Antanus. Šeimoje buvusi griežta tvarka - vaikai tik nuo septynerių metų galėjo sėsti prie stalo ir valgyti su visais, bet tik tada, kai vyresnieji jau būdavo pavalgę. Samdinių nebuvo, todėl visi sunkiai dirbo. Kaimas buvęs nemažas – apie 40 sodybų, iš kurių net 6-iose gyveno vyskupo Valančiaus giminaičiai. A. Jucys vėliau išsiaiškino, kad tame kaime yra gyvenę ir vyskupo tėvai, kurie išsikėlė dar prieš gimstant Adolfui.

1912 m. rudenį tėvas savo jauniausius vaikus Juozapą, Stefaniją ir Adolfą išvežė mokytis į Salantų pradžios mokyklą. Ten buvęs vienas didelis kambarys, vienas mokytojas. Visi mokiniai mokėsi kartu. Prasidėjus karui mirė tėvas. Adolfui teko dirbti ūkyje ir todėl mokyklos

teko laikinai atsisakyti. Tik po 6 metų, savarankiškai pasimokęs, jis įstojo į Kretingos progimnazijos trečią klasę, o vėliau tęsė mokslus Plungėje. Besimokant būta įvairių nutikimų, rodančių kietą gimnazisto charakterį. Būdamas 24 metų Adolfas sugalvojo auginti barzdą. Paprieštaravus direktoriui mokinyš atsikirto: „Tamsta direktoriau, žiūrėk mokslo o ne išvaizdos.“

1927 m., baigęs Plungės Saulės gimnaziją, A. Jucys pasirinko studijuoti fiziką Lietuvos universitete (nuo 1930 m. Kauno Vytauto Didžiojo universitetas). Studijuodamas jis labai rimtai kibo į mokslus, nors nevengė ir visuomeninės veiklos – buvo įsijungęs į Simono Daukanto žemaičių draugiją ir netgi buvo išrinktas šios draugijos pirmininku. Gyvendamas laikinojoje sostinėje Adolfas liko kaimo vaiku. Jis labai nemėgo nešioti kaklaraiščio. Kartu su savo draugu Šimkumi, avėdami klumpėmis, kartais išeidavę pasivaikščioti į Vydūno alėją, kur reikėdavo atlaikyti nustebusių Kauno poniučių žvilgsnius. Jucys niekada nesigėdijo tiek savo kaimiškumo, tiek ir žemaitiškumo. Per visus studijų metus jis surinko keletą tūkstančių žemaitiškų žodžių, kuriuos pateikė kalbininkams.

Įdomių nutikimų būta ir studijuojant. Kartą prof. Viktoras Biržiška visiems iš anksto nepranešęs nutarė pradėti skaityti paskaitą valandą anksčiau. Jucys atėjęs po pertraukos viešai pareiškė, kad profesorius nesilaiko tvarkaraščio. V. Biržiška liko užsigavęs – vėliau priiminėdamas egzaminus „pasižymėjusiam“ studentui net tris kartus įrašė „patenkinamai“. Šios skriaudos Jucys neužmiršo ir dar ilgai minėdavo V. Biržišką kaip niekam tikusį pedagogą. Kur kas palan-

Adolfas Jucys.

kiau Adolfas atsiliepdavo apie prof. Vincą Čepinskį. Skaitydamas paskaitas V. Čepinskis mėgdavęs paklausinėti studentų ir už teisingus atsakymus pagirdavo. Kartą, išklausęs Jucį, drėbnelė: „Ką čia kalbi žemaiti, netauškiek“, bet po pertraukos pasikvietęs studentą atsiprašė: „Žemaiti, tu buvai teisus, o aš – neteisus“

Dar studijuodamas A. Jucys svajavo apie mokslinį darbą. Deja, universitete trūko laisvų etatų, todėl baigęs studijas (1933 m.) Adolfas buvo priimtas dirbti laborantu Gamtos fakultete. Tačiau tai nesutrukdė jam savarankiškai domėtis naujausiais fizikos mokslo pasiekimais. Tuo metu jį labai sudomino žymaus rusų mokslininko - fiziko V. Foko straipsnis, kuriame buvo pasiūlyti nauji elektroninės atomų struktūros skaičiavimo metodai panaudojant kvantinės mechanikos principus. A. Jucio žingeidumas neliko nepastebėtas. 1937 m. buvusio jo diplominio darbo vadovo, tuometinio VDU Fizikos katedros vedėjo prof. Igno Končiaus pastangomis A. Juciui buvo parūpinta stipendija, ir jis buvo išsiųstas stažuotis į Mančesterio universitetą pas žymų anglų matematiką ir fiziką D. R. Hartrij (Hartree). Vėliau (1939 m.) Jucys gavo pasiūly-

mą stažuotis Kembridžo universitete. Grįžtant iš antrosios stažuotės laukė dideli nemalonumai. 1940 m gegužės 9 d. išplaukęs laivu iš Anglijos į Belgiją Adolfas išsiuntė telegramą žmonai į Kauną: „Gegužės 10 d. būsiu Briuselyje. Adolfas“. Atsitiko taip, kad kaip tik tą naktį A. Hitlerio kariuomenė įsiveržė į Belgiją. Vėliau paaiškėjo, kad ta telegrama buvo susidomėjęs Lietuvos saugumas. Maža to, iš priešiškos šalies (Anglijos) atvykęs jaunuolis sukėlė įtarimų ir vokiečiams. Sulaikytas Prancūzijoje jis buvo uždarytas į internuotų asmenų stovyklą. Toje stovykloje tikrai buvo ne pyragai – gyvybės palaikymui duodavo sriubos. Lėkštę reikėjo turėti savo, Jucys jos neturėjo, o neturintiems jokio indo supildavo sriubą į saują. Supratęs, kad ilgai taip nepratems, Adolfas apieškojo visą stovyklą ir rado surūdijusį naktipuodį. Šveitė jis tą savo radinį žvyru visą dieną. Pamatę blizgantį daiktą vokiečiai pradėjo juoktis. Sako dabar pietausi kaip tikras „Švainė“ (kiaulė) ir ... įpylė dvigubai. Tai taip Jucys ir išgyveno toje stovykloje du mėnesius, kol buvo paleistas ir per Šveicariją grįžo į Lietuvą.

Prasidėjus II pasauliniam karui Sovietai okupavo Lietuvą, o Vilnius atiteko Lietuvai. Vilniaus Stepono Batoro universiteto profesoriams pasitraukus į Lenkiją, Fizikos katedroje buvo likęs tik vienas profesorius Henrikas Horodničius. Tuomet buvo nutarta dalį VDU Fizikos katedros darbuotojų deleguoti iš Kauno į Vilnių. Ta proga buvo užsakytas net specialus traukinys. Tačiau dar prieš traukiniui atvykstant į Vilnių universiteto sargas pranešė Horodničiui, kad jo laukia nelabai kaip atrodantis žmogus. Tas žmogus buvęs iš Kauno

E. S. Norvaišas.

į Vilnių pėsčiomis atėjęs VDU Fizikos katedros asistentas Adolfas Jucys. Adolfas siekė gauti pareigą, kurios leistų netrukdomai užsiimti moksline veikla. Jis skubėjo – tuo metu vaikinui jau buvo 36 metai, o jis dar neturėjo jokio vardo ir jokio mokslinio laipsnio. Netrukus, 1941 m sausio 25 d., Vilniaus universitete Jucys apgynė daktaro disertaciją „Teorinis jonų C4+, C3+ ir neutralaus C tyrimas“. Traukiantis vokiečiams (1943) Vilniaus universitetas buvo uždarytas ir pradėjo veikti tik 1944 m. lapkričio mėn, kai Vilniuje įsitvirtino nauja okupacinė valdžia.

1946 m. pabaigoje Lietuvos aukštosios mokyklos buvo galutinai perduotos Sovietų kontrolei, o Jucys buvo paskirtas Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto direktoriumi. Iškilus konfliktui su auklėjimo reikalus tvarkiusiu instituto partijos sekretoriumi Akulovu A. Jucys parašė LTSR švietimo ministrui: „Prašau atleisti iš užimamų pareigų Akulovą arba mane“. Direktorius rizikavo, bet laimei tada atleido Akulovą. 1949 m. gegužės mėn. Jucys buvo paskirtas Aukštųjų mokyklų valdybos viršininku, nors jis niekada nebuvo partijos nariu ir niekada negalvojo juo būti. Iš tikrųjų, tuo metu labai trūko kvalifikuotų žmonių ir ypatingai tikrų mokslininkų, o be to, atrodo, tada Jucį galėjo palaikyti jo senas pažįstamas žemaitis – tuometinis komisarų tarybos pirmininkas Mečislovas Gedvilas. A. Jucys tuo metu labai intensyviai dirbo mokslinį darbą. Miegodavo po 4-5 val. ir visiems sakydavo, kad jam miego užtenka. 1951 m. Leningrade, tarpininkaujant anksčiau minėtam V. Fokui, A. Jucys apgynė daktaro disertaciją ir netgi buvo apdovanotas 10000 rub. premija.

A. Jucio nuopelnus mokslo pamatų klojimui pokarinėje Lietuvoje sunku būtų pervertinti. Per visą savo gyvenimą jis su bendradarbiais yra parašęs 253 mokslinius straipsnius ir neatsitiktinai nuo 1945 iki 1990 m. buvo labiausiai pasaulio mokslo žurnaluose cituojamas Lietuvos mokslininkas. A. Jucys išugdė didelį būrį mokinių, iš kurių net 49 yra fizikos-matematikos mokslų kandidatai ir net 11 iš jų yra apgynę mokslų daktaro disertacijas. Už sėkmingą mokslinę veiklą 1953 m. A. Juciui buvo suteiktas Lietuvos mokslų akademijos akademiko vardas. Tada jam kartu su kolegomis akademikais – matematiku J. Kubiliumi ir chemiku J. Matuliu pavyko įtikinti Maskvos valdininkus Lietuvoje plėtoti ne tik agrarinius, bet ir tiksluosius mokslus. 1956 m. buvo įsteigtas Fizikos-matematikos institutas ir jo pirmuoju direktoriumi buvo paskirtas A. Jucys. Profesoriaus rūpesčiu institute buvo įkurtas skaičiavimo centras ir atsirado pirmoji Lietuvoje skaičiavimo mašina BESM-2m, su kuria buvo pradėti pirmieji atominių spektrų skaičiavimai. A. Jucio, P. Braidžiūno ir kt. mokslininkų iniciatyva buvo įsteigtas Lietuvos fizikos žurnalas (1961), taip pat fizikų draugija (1963), nors pačioje Rusijoje panašios draugijos nebuvo iki pat 1989 m.

Gerbiant prof. A. Jucio atminimą yra įsteigtas medalis už mokslinius darbus teorinės fizikos srityje, išleista jo mokslinių darbų rinktinė, parašytos dvi monografijos apie A. Jucį: „Akademikas A. Jucys“, ir R. Karazijos „Žalias teorijos medis“. Plungiškiams pasirūpino, kad Plungėje būtų A. Jucio gatvė, o mokykla, kurioje jis mokėsi Plungėje būtų pavadinta A. Jucio vardu.

Intriguojantys pasimatymai bibliotekoje: išeiti negalima pasilikti ARBA Tas lėto skaitymo malonumas...

**Aktorė Kristina Švenčionytė nuvedė visus į da-
daistinį Prano Morkūno pasaulį.**

ATKELTA IŠ 4 PSL. ■

Dadaistinės poezijos skaitymai „Dainuoja degeneratas“. Aktorė Kristina Švenčionytė kvietė publiką panirti į Prano Morkūno dadaistinį pasaulį, siūlė kartu atrasti skirtingų autoriaus eilėraščių temas, atmosferą, ritmą, tempą. Eiles skaitė, eiles dainavo ir eiles šoko aktorė Kristina Švenčionytė, eiles grojo Arturas Ustinovas.

Pranas Morkūnas – XX a. pradžios poetas, vienintelis Lietuvos poetas dadaistas, imazinistas, užimantis išskirtinę vietą Lietuvos literatūros istorijoje. Poetui gyvam esant buvo išspausdintas vienintelis jo eilėraščių. Po kūrėjo mirties buvo išleista poezijos knyga pavadinimu „Dainuoja degeneratas“ (1993).

Koncerto metu kūrėjai eksperimentavo, improvizavo čia ir dabar, todėl šis poetinis koncertas buvo (visada būna) žaismingas ir vitališkas. Pasitelkus muziką, poezijos skambesys sužydėjo, Arturo Ustinovo instrumento garsais kuriama atmosfera padėjo Kristinos Švenčionytės skaitomuose Prano Morkūno eilėraščiuose atsiskleisti dadaizmo dvasiai.

Laikrodinės orkestras

– ryškiausias ir puikiai pavykęs „Žurnalo“ ir viso bibliotekos renginių sezono renginys, eksperimentinis muzikinis projektas. Trumpam susibėgę būrys smalsių ir kūrybingų muzikuojančių, rašančių, deklamuojančių, šokančių, filosofuojančių kone iš visos Lietuvos kartu su profesionaliais čia ir dabar kūrė muziką. Taip gimė ORKESTRAS – galingas, improvizuojantis, laisvas... Orkestro vadovas garsus Niujorko ir Vilniaus menininkas, kompozitorius, muzikantas perkusininkas Dalius

Orkestro vadovas kompozitorius, muzikantas Dalius Naujokaitis-Naujo ypatingų savo susikurtų ženklų pagalba kūrė dar neregėtą muzikinį performansą.

Fantasmagorišką atmosferą kūrė keisčiausi „instrumentai“.

Orkestras sujungė ir jau nebepaleis...

Naujokaitis-Naujo ypatingų savo susikurtų ženklų pagalba vedė orkestrą dar neregėtą muzikinio-filosofinio performanso link. Aktorius ir tarpdisciplininio meno kūrėjas iš Vilniaus Denisas Kolomyckis orkestrui suteikė judesio ir mokė jausmo.

Garsas buvo pagrindinis orkestro kuriamos muzikos simbolis. Garsas visoks – profesionalių muzikinių ar pačių

dalyvių pasigamintų, sugalvotų, instrumentų, aplinkos objektų (specialiai tam atsivežta visa tona skaldytų akmenukų). Laikrodinės bokšto laikrodžio dūžiai, kriaušės metaliniame dubenyje, atsineštos „iš uošvienės sodo“, žmogaus balsas „iš balkono“, deklamavęs keistus, bet istorinius tekstus. Girdėjome (o gal labiau intuityviai jautėme) net basų

Simonas Nekrošius ir jo „Paraobjektai“.

orkestro dalyvių kojų ant akmeninio grindinio garsą. Ir jų širdžių, rodės, balsą.

Orkestras įkvėpė, orkestras sujungė, orkestras nebepaleidžia. Dalyviai būtinai sugrįš vėl, kurs muziką ir bus laimingi.

Garso menininkas Simonas Nekrošius ir jo elektroakustinis gyvosios eksperimentikos „Paraobjektai“. „Tai gyvo garso pasirodymas savadarbiais instrumentais, apjungiantis netradicinius gar-

so generacijos būdus bei principus. Tai fantazijos ir interpretacijų išraiška, kuri skleidžiasi autoriaus vaizduotėje kaip individualūs ir asociatyvūs dariniai, kuriantys tam tikrą naratyvą tarp normalumo ir nesąmonės, realybės ir absurdo.“

Ir taip, visa tai buvo, pamatėme, išgirdome. Ir buvo žiauriai įdomu.

Kiti rubrikos „Muzika“ renginiai: Adas Gecevičius, Vytautas Žarnauskas. Audiovizualinis pasirodymas (skirta M.K. Čiurlioniui) • Muzikinis/poetinis/performatyvus (skirtas M. K. Čiurlioniui) pasirodymas „Vaibai ore“ – poema REX.

BUS DAUGIAU.

PROJEKTĄ REMIA:

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

Juo ilgiau gyvenu, tuo labiau tampa tolerantiškas ir... abejingas.

Tegu jie pyksta.

Tegu tave teisia.

Tegu tave neteisingai supranta.

Tegu apie tave kalba.

Tegu ignoruoja.

Tegu jie būna teisūs.

Tegu tavimi abejoja.

Tegu tavęs nemyli.

Tegu su tavimi nekalba.

Tegu teršia tavo vardą.

Nebijok jiems atrodyti blogas.

Kad ir ką jie norėtų apie tave pasakyti, leisk, tegu sako!

Žmonės, kurie tave myli ir kuriems tu nuoširdžiai rūpi, šitaip nesielgtų.

Čia tie, kuriems tavo gyvenime neturėtų būti vietos.

Paleisk juos.

Ir nesėsk už stalo, prie kurio tapsi pokalbio objektu, kai tik išėsi.

Neleisk jiems vogti savo džiaugsmo.

Neleisk jiems vogti savo šviesos.

Neleisk jiems vogti savo ramybės.

Esi tas, kuris visa tai kontroliuoja.

Toirtai laikykis to, ką gali kontroliuoti, ir paleisk tai, kas nuo tavęs nepriklauso.

Paleisk, tegu jie eina...“

Adam Yazan

**Iš prancūzų kalbos vertė Genutė Matevičiūtė
Iliustracija iš soc. tinklų.**

VAITKOS Kėstotis

Draugėjės „Saulaukis“ 35-metis – so žemaitėškās kalėnduorės

Konėgākštė Vīkėnta rėkiuojemīs žemaitė 1236-ās laimiejė Saulės mūši. Ėšsėstatė dėdėliausis miests – Šiaulė. 1989-ās Šiauliūs žemaitė sosėspėitė i kultūras draugėjė „Saulaukis“. Vo skaičioudamis 35-ūsius sava metus saulaukėškė ėšsėlėda ė kninga „Saulaukiou 35: žemaitėšku kalėnduoriu ėstuorėjė“.

KĀP ATSĒRADA „SAULAIKIS“

Sājūdis Lietovuo ėšjodėna vėsus patrėjuotus ė kultūrėninkus. 1989-ās Šiauliūs atsėrada žemaitiu kultūras draugėjė „Saulaukis“. Steigiejė bova pėnkė rėktingė žemaitė: Almėns Kazimieris, Pabrieža Jūzaps, Sireikiėnė Alduona, Vėlkauskis Ruomans, Žalneravičios Mikuols. Vo prasėdiejė

vėskas nu dėdėliausė Žemaitiu juomarka groudė 2 dėina – tuokart Šiauliūs litā pakeitė roblius...

KĀP ATSĒRADA KNINGA

Draugėjė truopnė pamėnavuojė sava 35-metį. Trīs bovėn pėrmėninkā – Pabrieža Jūzaps, Bartkos Juons, Baranauskienė Silvėjė – sodiedliuojė leidėni. Dailėninkė Jankauskienė

Jurgina vėskon sotvarkė. Kėtė prisėdiejė pėningās (kertėnė riemiejė – verslėninks Grušos Stanisluovs ėr ūkėninks Bezars Untuons). Vo UAB „Petro ofsetas“ pajiemė ėr ėšspausdėna kninga.

KON DĒRB „SAULAIKIS“

Žemaitiu kalba, istuorėjė, papruotė, tapatībė – dalikā, katrėi žiaurė rūp

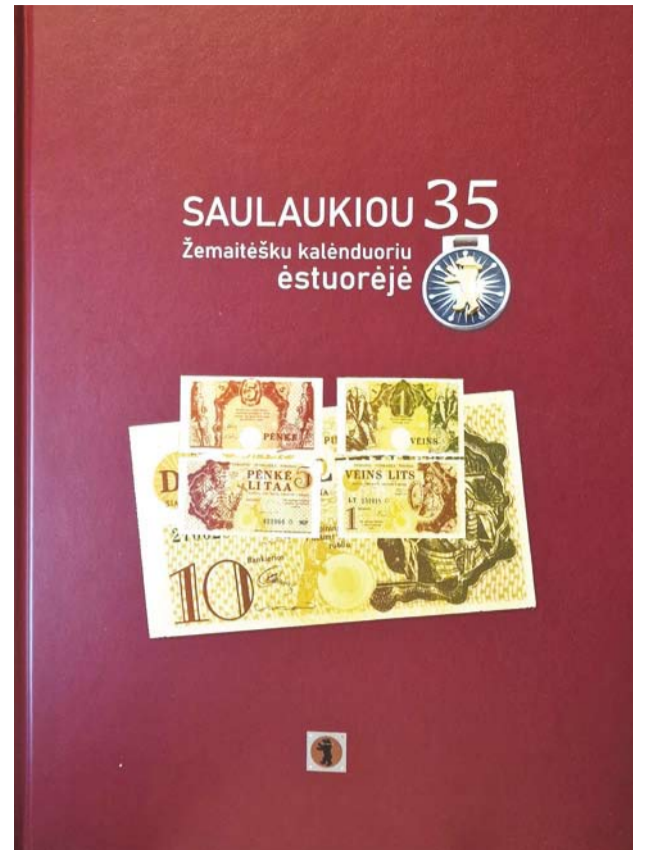
draugėjės žmuonims. Tus dalīkus šiaulėškė ė jodėn. Vėskon ton skaituom ėr ėšlėstuo kninguo.

Kalėnduorėnės švėntės – švėnts rėkals. Ožvės Ožgavienės, Juonėnės. Kāp ba Žalneravičiaus vaduovaujėma folkluora ansamblė „Auda“? Ba Trėjuonė Prončėškaus ansamblė „Juonis“, ba vėitelės „Juonė pastuogė“?

Vėsā Lietovā svarbės švėntės – valstībėnės. „Saulaukis“ mėnavuo Lėipas 13-ōjė – Žemaitiu tautuos, vėinībės, Dorbės mūšė dėina. Mėnavuo ė Rogsiejė 22-ōjė – Saulės mūšė, Baltu vėinībės dėina. Vėsas datas sorėkioun kraštuotirėninks Tamulis Juons.

Žemaitė pasos – šiaulėškė Almėna Kazimiera ėšmėslos. Ė dabā Žemaitiu kultūras draugėjė nabrėk nikuokė atskėra puopieriaus – tas pasos ėr ėr draugėjės narė dokamėnts!

„Saulaukė“ žmuogos Pabrieža Jūzaps – kertėnis žemaitiu kalbėninks. Ons pagelbiejė pradėdontīsims – 1991-ās Šiauliūs ėšėjė „Žemaičių rašybos patarimai“. Vo 2017-ās bova ėšlėsta ėr Pabriežas parašita gramatėka – veikals „Žemaičių kalba ir

Jubiliejėnis Žemaitiu kultūras draugėjės „Saulaukis“ leidėnis.

rašyba“. Šiauliūs gėmė dabartėnė rašumuojė žemaitiu kalba.

35 „SAULAIKĖ“ KALĒNDUORĖ

Kninguo „Saulaukiou 35: žemaitėšku kalėnduoriu ėstuorėjė“ ėr atspausť vėsė 35 kalėnduorė: nu pat pėrmuojė, 1991-ūju, lig patė naujause, 2025-ūju!

Pėrmūju 10 kalėnduoriu autuorios – dailėninks Janulis Vaiduots. Pėrmamė pavaizdouts švėnts Jorgis. Kėtūs – kėtė švėntoulelė.

Kėtūs 10 kalėnduoriu padėrba Šimuliūnienė Gražina. Matuom – kas, kamė, kumet. Valončios Muotiejos, Krīžiu kalns, Medviegalė pėliakalnis,

Šatrėjės kalns...

Nu 2011-ūju kalėnduorius tvarka dailėninkė Jankauskienė Jurgina. Matuom – kāp bova sokams kastėnis, kamė bova geruoji truoba a kamėns, kāp žemaitė liōb atruoditė so sava tautėnės drabožės. 2021-ūju kalėnduorios, par karantina, ėšlėsts so QR kuodo – ansamblė „Juonis“ idainiouto dainė „Žemaitėjė švėnta“ (Bagduona Apolinaru žuodė). Vo 2022-īsims bova parūpints QR so legėndėnė Austiejės dainė „Žiaurė graži žėima“!

Kalėnduorė namaloun – Šiaulė ėr istuorėnė Žemaitiu žemė.

Plungė

„Saulaukė“ 35-metiou – 35 žemaitėškė kalėnduorė (leidėnė iliustracėjė).

Kultūras draugėjės „Saulaukis“ valdība. Vėdorie sied Saulaukė“ pėrmėninks Pabrieža Jūzaps. Šiaulė, 2025 m. sausė 10 d.

RENGĖJAS – DRAUGIJA „SAULUTĖ“

LEIDŽIAMAS NUO 1994 M. SPALIO 4 D.

ISSN 1822-6817

RĒMĖJAS –
PLUNGĖS RAJONO
SAIVALDYBĖ

Draugijos „Saulutė“
2025 m. projektas
„Gyva kalba – gyva tauta“,
skirtas Žemaitiško rašto
metams.

Redaktorė
Kristina Paulauskaitė

Leidėjas
Ž. Pilitausko IV (Nr. 680008)
Slyvų g. 8, Kaušėnai, 90175
Plungės r.
Tel. +370 682 56 996.

„Žemaičių saulutės“ bendradarbiai:
Alma Riebzdaitė, Nijolė Jankuvienė,
Dalia Šimkutė, Virginija Liutikaitė, Otilija Juozapaitienė, Aldona Kuprelytė, Lidija Šimkutė (Australija), Genutė Matevičiūtė, Kristina Pilitauskienė, Kęstutis Vaitkus, Zita Jonušaitė, Alma Šakienė.

Partneris: Plungės viešoji biblioteka

Spaudė Ignatkų spaustuvė
ul. Przemysłowa 26, 16-001 Kleosin

Straipsnių ir laiškų autorių
nuomonės gali nesutapti su
redakcijos nuomone.

Maketavo Žydrūnas Pilitauskas

Tiražas – 1000 egz.

Laisvės al. 19,
LT-90157 Plungė
Tel. +370 614 65 329.
e. p.
zemsaulute@gmail.com